

1. PRZEDMOWA

Przeobrażenia w Polsce po roku 1989 dotknęły wszystkich obszarów życia społecznego i gospodarczego. Zmiany w zakresie edukacji były w tym okresie szczególnie widoczne w obszarze szkolnictwa wyższego. Powstało bardzo wiele nowych szkół wyższych, w tym szczególnie niepublicznych. Niesłychanie wzrosła liczba studiującej młodzieży, osiągając prawie 5-krotny wzrost wskaźnika procentowego w ciągu ostatnich 18 lat. Jednocześnie malały nakłady na naukę i szkolnictwo wyższe.

Z perspektywy tych kilkunastu lat widać, że potrzeby finansowe publicznych szkół wyższych nie były opatrzone wystarczającym priorytetem państwa. Młodzi, wykształceni ludzie, wkraczający na rynek pracy i w dorosłe społeczeństwo, są największym bogactwem współczesnych społeczeństw. Od nich uzależniony jest postęp gospodarczy i społeczny, bowiem kapitał ludzki jest tym dobrem, którego nie można kupić lub pozyskać w inny sposób. Ciągły spadek finansowania szkół wyższych przy jednoczesnych dużych i uzasadnionych oczekiwaniach płacowych kadry, spowodował drastyczne ograniczenie wydatków pozapłacowych, w sposób istotny decydujących o rozwoju uczelni, których wysokość w skali ogółu uczelni publicznych osiągnęła poziom około 4%. W tej sytuacji senacka Komisja Nauki, Edukacji i Sportu podjęła działania na rzecz zmiany tego stanu rzeczy.

Jednocześnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego opracowało prorozwojowy algorytm finansowania szkół wyższych. Jego istotą było, aby najlepsze uczelnie otrzymywały wyższe finansowanie od pozostałych. Ten naturalny mechanizm promowania jednostek osiągających wysokie wyniki wymaga jednak dodatkowych nakładów finansowych, bowiem różnicowanie tego finansowania kosztem pozostałych uczelni było niemożliwe, ponieważ obecny stan finansowania jest tak niski, że jakikolwiek jego uszczerbek spowodowałby poważne kłopoty finansowe.

Wysiłki podjęte w tym zakresie przez Komisję Nauki, Edukacji i Sportu rozpoczęły się już w lipcu 2006 roku, kiedy w Olsztynie odbyło się wspólne posiedzenie Komisji i Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Posiedzenie to było w całości poświęcone problemom szkół wyższych, w tym szczególnie sprawom finansowym. Podjęto wówczas *Stanowisko Komisji Nauki, Edukacji i Sportu* skierowane do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Następnie członkowie Komisji podejmowali wiele inicjatyw zmierzających do zapisania w ustawie budżetowej na rok 2007 dodatkowych środków finansowych dla szkół wyższych.

Przełomowym momentem tych starań było spotkanie rektorów polskich uczelni z Prezesem Rady Ministrów Jarosławem Kaczyńskim na Uniwersytecie Warszawskim, które miało miejsce w październiku 2006 roku. Przedstawiono wówczas Panu Premierowi postulaty śro-

dowiska akademickiego, w tym kwestię wprowadzenia prorozwojowego algorytmu finansowania uczelni. Dalsze wysiłki w tym zakresie, podjęte przez parlamentarzystów we współpracy z Rządem, przyniosły efekty najpierw w Sejmie, gdzie w ustawie budżetowej dodano 350 mln zł na finansowanie szkół wyższych, a następnie w Senacie, gdzie z inicjatywy Komisji Nauki, Edukacji i Sportu dodano dalsze środki w wysokości 200 mln zł.

W niniejszym zeszycie przedstawiono działania senackiej Komisji Nauki, Edukacji i Sportu na rzecz poprawy sytuacji finansowej szkół wyższych. Naszym zamiarem było poważne i stałe zwiększenie środków na finansowanie szkół wyższych, o czym mowa w Stanowisku Komisji. Sukces zapisany w Ustawie Budżetowej na rok 2007 odbieraliśmy jako przejaw stałej tendencji poprawy sytuacji w publicznych szkołach wyższych, które prawie w całości kształcą kadry dla całego szkolnictwa wyższego oraz uczestniczą w intensywnie prowadzonych badaniach naukowych. W dobie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, kształcenie młodych ludzi, w tym przede wszystkim na poziomie wyższym, jest naturalną konsekwencją rozwoju cywilizacyjnego. Należy dostrzec tę długofalową inwestycję Państwa zarówno w wymiarze kulturowym, jak również gospodarczym.

Przekazując niniejszy zeszyt życzę wszystkim pracownikom nauki i szkolnictwa wyższego oraz wszystkim studentom, w dniu rozpoczęcia kolejnego roku akademickiego, wielu sukcesów naukowych i dydaktycznych. Życzę także dużo Dobra, aby ono rozwijało się w nas - bowiem środowisko akademickie to także formowanie postaw, nie tylko studentów, ale także pracowników i całego społeczeństwa. Podejmijmy to wspólne dzieło dla dobra Polski.

*Przewodniczący
Komisji Nauki i Edukacji
Kazimierz Wiatr*

Warszawa, 1 października 2007 r.